

Posudek bakalářské práce:

Jiří CUKR, Vývoj obecního kronikářství v Ledenicích.

Filosofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2008, 85 + 34 nečíslovaných stran.

Kroniky patří mezi historické prameny, jimž byla věnována již rozsáhlá pozornost. Zatím to ovšem platí zejména pro kroniky středověké, zatímco pozdější prameny tohoto druhu nebyly zkoumány vždy tak, jak by si zasloužily. To se vztahuje i na asi nejznámější, i když současně nejmladší kroniky – kroniky obecní. O to záslužnější je, že se na ně ve své bakalářské práci zaměřil Jiří Cukr, který přitom mohl vydatně zúročit své zkušenosti, získané právě činností obecního kronikáře v Ledenicích, a možnosti, které mu tato práce přináší.

Svou (nutno hned na začátku uvést, že rozsáhlou) práci rozdělil J. Cukr do několika částí. V „Úvodu“ (s. 7 – 9) stručně hodnotí dosavadní literaturu, nepomíjí ani dvě významné práce dochované pouze v rukopise a v souvislosti s jejich obsahem se zamýšlí i nad definicí pojmu „kronika“. Nechybí také představení struktury práce.

V první kapitole pak J. Cukr uvádí shrnutí historie a současného stavu obecního kronikářství (s. 10 – 21). V části věnované nejstarším kronikám přitom podává stručný přehled vývoje tohoto typu pramene od významných historiografických spisování přes městské knihy památné (pro úplnost by snad bylo možné zmínit ještě podobný typ desek zemských) a pamětní záznamy z venkovského prostředí až po tvorbu lidových písmáků a četné kroniky farní, školní a konečně kroniky různých spolků a sdružení. Další podkapitoly se pak zaměřují na oficiální vedení obecních kronik od jeho počátků v první polovině 19. století přes legislativní řešení povinnosti vedení obecních kronik v první Československé republice i po druhé světové válce až po současnost.

V souvislosti s tím je také členěna další kapitola, věnovaná již přímo historii kronikářství v Ledenicích (s. 22 – 31): autor tak sleduje vedení kronik v tomto městyse od počátků v roce 1885 přes dvacátá léta a léta druhé světové války až do konce čtyřicátých let (o mezníku pro toto členění by bylo možno diskutovat – výklad by bylo možno dovést i jen do roku 1945 a pokračovat líčením poválečného vývoje, ale nepředstavuje to zásadní závadu) a poté do roku 1990. Poslední stránky této podkapitoly patří stručné, ale nezbytné informaci o obecním kronikářství v Ledenicích v nedávných letech a také cennému základnímu přehledu o dalších ledenických kronikách (zejména farních a školních kronikách i o kronikách různých společenských organizací, spolků, apod.).

Samotným ledenickým obecním kronikám je věnována třetí kapitola práce, v níž autor provádí rozbor celkem pěti kronik (s. 32 – 53). Všímá si jak jejich vnějších stránek (rozměry, vazba, počet folií či stran), tak především obsahu, přičemž porovnává přístup jednotlivých kronikářů, hodnotí jejich psaný projev, eviduje zachycené či naopak chybějící roky a shrnuje zaznamenané události. Neopomíná ani dnes neznámou kroniku z let 1959 – 1967, o níž existují jen nepřímé informace, a zamýšlí se nad důvody jejího zmizení, neuchyluje se ale k nereálným konstrukcím (omezuje se pouze na odkaz na beletristické zpracování podobného problému, který je ovšem v tomto případě namístě). K této části práce se vztahuje přehledná tabulka v příloze (i když na ni v textu bohužel není uveden odkaz) a pro ilustraci jsou jednotlivé kroniky představeny reprodukcemi v obrazových přílohách.

Již tím by bakalářská práce dostala nárokům na tento typ práce kladeným, J. Cukr se však s tímto stavem nespokojil a připojil ještě rozsáhlou kapitolu věnovanou životním osudům jednotlivých kronikářů (s. 54 – 73). Výsledkem jeho zpravidla důkladného a někdy nejednoduchého prosopografického pátrání (při němž čerpal z úředních i osobních dokumentů, matrik, kronik, úmrtních oznámení, dobové a regionální publicistiky, odborné literatury či internetu) jsou medailony celkem 13 osobností, doplněné i ilustračním materiálem v příloze; základní údaje o nich pak shrnuje tabulka v příloze, v níž jsou kromě údajů o povolání, časovém rozsahu působení a délce vedení kroniky připojeny i informace o věku, v němž jednotlivé osobnosti svou činnost započaly, a snad poněkud nadbytečně i o počtu řádek na stránce. S těmito údaji J. Cukr poněkud více pracuje až v závěrečném shrnutí své práce, samotné medailonky ale představují nesmírně zajímavý vhled do dějin samotných Ledenic, jejich samosprávy, vzájemných vztahů mezi obyvateli, v osobnostech kronikářů a proměnách jejich charakteru se odráží i dobová politická situace.

Završením práce J. Cukra je závěrečná kapitola, přinášející zamyšlení nad obecními kronikami jako historickým pramenem (s. 74 – 76). Kromě již uvedených shrnujících informací o osobnostech kronikářů (kde autor rekapituluje počet kronikářů pocházejících přímo z Ledenic, sleduje – jak již bylo uvedeno - průměrný věk při ustanovení kronikářem a délku vedení kroniky, ale i důvody ukončení jejich práce) stručně hodnotí jejich kronikářské záznamy a především jejich kvalitu. To ho vede k podnětným úvahám o dalších možnostech studia a k již zmíněnému kritickému zhodnocení obecních kronik jako historického pramene.

Samozřejmou součástí práce J. Cukra je rozsáhlý seznam zkratk a především seznam použitých pramenů a literatury, který lze u tohoto typu práce bez nadsázky označit za mimořádný (kromě analyzovaných kronik zahrnuje dalších 18 citací nevydaných pramenů, řadu pramenů vydaných, na šedesát bibliografických položek včetně vlastních, nechybějí ani

internetové odkazy). Mimořádně rozsáhlé jsou také přílohy, doplňující práci. Vedle již zmíněných tabulek, reprodukcí kronik a ilustračního materiálu k osobnostem jednotlivých kronikářů obsahují tyto přílohy i textovou část, přehledně a souhrnně představující znění všech důležitých nařízení týkajících se vedení kronik, počínaje guberniálním nařízením z roku 1835 (ve vlastním autorově překladu) přes další zákonné normy po poslední znění zákona č. 132/2006 Sb., k němuž J. Cukr připojil (navíc poněkud „nenápadně“) rozbor jeho nedostatků, zpracovaný na základě vlastních kronikářských zkušeností. Cenný doplněk představují také reprodukce příkazu k vedení pamětní knihy v Ledenicích v roce 1835 a následné reakce představitelů Ledenic z počátku roku 1836, které J. Cukr doprovodil vlastní transkripcí a překladem.

Jak z uvedeného vyplývá, neshledávám v práci J. Cukra závažné nedostatky a mé připomínky jsou spíše marginální. Ocenění si zaslouží i jazyková a stylistická úroveň práce, text je psán čtivě a poutavě a prozrazuje již zkušeného pisatele. Nejen rozsahem, ale i formou a především obsahem a úrovní zpracování tak bakalářská práce Jiřího Cukra více než dostatečně splňuje nároky kladené na bakalářské práce (v mnohém odpovídá spíše pracím diplomovým, resp. magisterským), a proto ji ráda jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm výborně.

V Českých Budějovicích 26. května 2008

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.